

הגלריה לאמנות מוסררה

הנסיבות

דיאלוג עם יצירתו של מורל דרפולר

16.8 — 11.9.2023

דנה אריאל

ליהיא בנימין

אריאל הכהן

דן חסון, עידו גינת,
רחל גוטסמן, יונתן כהן,
תמר נוביק, דניאל מאיר

שרון יערי

יהודית ספורטס

מורל דרפולר

אוצרת: אורה לב
עוזרת לאוצרת: טלי רומם

אריאל הכהן, Plan B (פרט), 2019, הזרקת דיו על נייר ארכיוני

קמפוס רונו הררי
Ronnen Harary Campus

מוסררה Musrara, the Naggar School of Art and Society
בית הספר לאמנות ולחברה ע"ש נגר מصرية، مدرسة للفنون والمجتمع على اسم نجار

בפוטוגרמות של **מורל דרפּלר** נראה קו, המסמן את פני הקרקע. מעליו פני שטח מעטים, ומתחתיו שכבות עומק מרובות, עתירות התרחשות, המכילות יסוד של מציאות, שנוכח בה ביטוי לעימות.

דרפּלר, אמן ומרצה בבית הספר מוסררה, נהרג בפיגוע בתחנת הרכבת בנהריה בשנת 2001. התערוכה נבנתה כדיאלוג עם יצירתו. העבודות המוצגות בוחנות את האופן שבו אנו מתבוננים במרחב המקומי ומנסחים לעצמנו נרטיב, המתאפיין בחידוד הדרגתי ואָטי של המבט על המרחב הגיאופוליטי בישראל.

נוכחותה של הצבאיות מוטבעת במרחב המקומי: אנו נחשפים אליה בטקסים ובשפה, והיא מתגלמת באנדרטאות, בשיבושים בפני השטח ובהלך הרוח הקולקטיבי.

בעלי חיים ובני אדם, הפראי והצבאי, מיוצגים בעבודותיו של דרפּלר באופן דו־ממדי, הירוגליפי. המרחב מסודר בשכבות. מגבלות השפה בתיאור התמונה המתגבשת מובילות את המבט גם לעולמות שמעבר להיגיון. פני הקרקע נחפרים, נחרטים, נחקרים; יצורים מגיחים מן החושך שמתחת. המוכנות המתמדת לאיום נתפסת כמצבו הטבעי של העולם, במקום שבו האתוס המקומי גורם ליחיד להחוויר לנוכח הנסיבות.

תוואי נוף פיזי ורגשי משורטט בעבודותיה של **ליהיא בנימין**, שצילמה במצלמות אנלוגיות שחוברו לראשה ולראש גבעת ירוחם, המכונה "ההר הלבן". בתקופת שירותה הצבאי כמדריכת צלפים נהגה לעלות עם חייליה לגבעה כדי להתאמן באומדן טווח הנשק. בתנוחת שכיבה על הבטן הייתה מדריכה אותם כיצד להביט מבעד לכוונת אל עבר יעדים שונים הסובבים את הגבעה, ולאמוד את הטווח. עם שובה למקום לאחר שנים, לשטח המצומצם שבשיא גובהה של הגבעה, ביקשה לחולל מהלך של שינוי טרנספורמטיבי במושגי הריחוק והקרבה. לשם כך החלה ליישם "תרגולי צילום", שהמציאה והוציאה לפועל בכל ביקור במקום. בפעולה

עמלנית וסיזיפית החליפה מצלמות ועדשות; צילמה בעמידה, בכריעה ובשכיבה; התקרבה לאדמת הגבעה וקירבה אליה את הסובב אותה ממרחק — במזג אוויר משתנה, בשעות שונות של היממה, שוב ושוב ושוב.

עקבות בנוף מעלים שפע של אסוציאציות והקשרים בעבודותיה של **דנה אריאל**. תצלומיה נעים בין אתרים, הֶקשרים וייצוגיהם הצילומיים. הצילום בעבודותיה משמש ככלי לצפייה ולתיעוד ניואנסים מרובדים של עימות, הבא לידי ביטוי בנוף ומהדהד בשפה.

אריאל מתרגלת דרכים לקריאה של פני הקרקע — שביל טשטוש, בורות, שריטות באדמה. הסימנים, המופיעים עם שינויי האור במהלך היום, אור החושף ומסתיר את עומקם, נראים כרישומים, כשרטוטים או כסקיצות. המבט הצילומי נע בין בהירות לעמימות על פני שטח המשורטטים בשפה חזותית פואטית וסוגסטיבית. דימויים אלה חוקרים את המרחב הנזיל שבין צילום ופיסול, צילום ורישום, דימויים ומילים. בנוף המדברי, שהתעצב בעקבות עימות וכיבוש מתמשך, שרידי נוכחות אנושית מתווים את פני השטח, צפים ועולים על פניו בחלוף הזמן, שבים ומופיעים להרף עין או מצלקים אותו לצמיתות.

הדימויים של **יהודית סספורטס** הם פרטים מתוך הפרויקט המתמשך *Liquid Desert* המבוסס באזור מדברי בנגב.

הדימוי מסדרת הינשופים, צולם בחושך מוחלט, תוך שימוש בציוד צבאי, הרגיש לתנאי חשכה כבדים ובאמצעות הבזקי אור קצרים מאוד שעוררו את תגובת הציפור. השיח שבבסיס הפרויקט כולו נוגע להפעלה מטאפורית של חומר לא־מודע, שהוכחש והוקפא בזמן. הינשופים מייצגים את שומרי הסף, האוגרים בגופם מידע, המשול לעדויות הטמונות בחשכה. סספורטס מקשרת בין השרידים הארכאולוגיים של

חומר התת־מודע הכלוא לבין רגע הפחד של הציפור וְעֵרנותה. עבודתה של סספורטס בוחנת את האופן שבו פולש מרחב תת־ההכרה הסובייקטיבי והקולקטיבי אל תוך השיחה ואל מרחב פעולת החיים הקיים, ללא שליטת הפרט. הפלישה מגיחה כאירוע בלתי צפוי, עוכר שלווה.

<div></div>	<div>"זָכַר אֶת בּוֹרְאָיוּ בְיָמֵי בַחֲוֹתָיוּ. עַד אֲשֶׁר לֹא יָבֹאוּ יָמֵי הַרְעָה וְהִגְיעוּ שָׁנִים אֲשֶׁר תֵּאֲמַר אֵין לִי בָהֶם חֲפָץ."</div>
	<div><div>[קהלת י"ב, א]</div></div>
	<div>"כִּי תִהְיוּ אֶתֶם אֶרֶץ חֲפָץ..."</div>
	<div><div>[מלאכי ג, י"ב]</div></div>

העבודות של **אריאל הכהן** מבקשות להתנתק מן הכאן ועכשיו שממנו נוצרו. גוף העבודה המתמשך ארץ חפץ, שמתוכו הן לקוחות, מציג ארץ ללא חפץ: מרחב נטול אָרוס, שבו שוררים בדידות וצמצום. בארץ חפץ כפילות אינה מולידה הפריה, ושכפול לא מייצר שפע.

שכבת עננים סמיכה מבודדת את השמים ומגדירה מה נמצא מתחת ומה מעל. דומה כי תושבי המקום אינם חיים בו עוד, אך הותירו אחריהם עקבות, מצלמות וציוד צבאי.

בתמונות משתקף מקום, המצוי בתהליך התייבשות — הווה שמתכסה בעבר. פני השטח החלקים של העבודות מסתירים פעולות שונות: חיתוך, ריטוש, טשטוש, התכה, הכפלה, גזירה ועוד. במצב זה של ערבוב זמנים וחומרים יש גם תגליות; האדמה מתפוררת וחושפת אוצרות.

בעבודת הווידיאו *Habitat #4*, עבודתם המשותפת של יוצרים מתחומים שונים — האדריכלים **דן חסון**, **עידו גינת** ו**יונתן כהן**, ההיסטוריוניות **רחל גוטסמן** ו**תמר נוביק** ואמן הקול **דניאל מאיר**¹ — נראה בונקר נטוש

בסמוך לנהר הירדן. הבונקרים הצה"ליים הנטושים בקרבת קאסר אל־יהוד התגלו כבתי גידול חדשים לשנים עשר זני עטלפי חרקים, שנחשבו לזנים נכחדים בעקבות פעילויות להדברת עטלפי הפירות שהחלו בשנות ה־60 של המאה ה־20. מחקרים סביבתיים שנערכו מאז הראו כי עטלפי הפירות אינם מזיקים לחקלאות, ואף מיטיבים עם הגידולים. עבודת הווידיאו מתעדת את הבונקר ומבוססת על סריקות לידר (LiDAR — טכנולוגיית מדידת מרחק באמצעות קרן לייזר) ועל קומפוזיציה של קולות העטלפים, במיצב סאונד שבו נשמעים העטלפים לאחר שתדר קולותיהם הונמך לטווח שמיעה אנושי. העבודה הוצגה לראשונה במסגרת התערוכה "ארץ.חלב.דבש" בביתן הישראלי בביאנלה לאדריכלות בוונציה 2021.

שרון יערי חוקר בעבודותיו את יחסי הגומלין המורכבים בין ידע היסטורי לבין מציאות חברתית נוכחית. האנדרטה שתצלומה מוצג בתערוכה נבנתה בשנות ה־60 של המאה ה־20 סמוך לגבול הדרומי עם רצועת עזה לזכר יחידות האנזק — יחידות אוסטרליות וניו זילנדיות, שלחמו לצד הבריטים במלחמת העולם הראשונה. מנקודה זו יצאו קרוב לאלף פרשים למסע המפורסם לכיבוש באר שבע. על מגדל תצפית קטן, שתוכנן בצורת האות (ANZAK) A, פרושה בפואטיות רשת הסוואה צבאית עכשווית, שהושארה במקום על ידי יחידה צבאית כלשהי. אלמנט הזמן נוכח בעבודתו של יערי כעין חומר גלם במצבי קיום שונים. דימוי האנדרטה אינו מתאר רגע מכריע, אלא מפגש ממושך ועתיר שינויים, הנערמים, מצטברים, או, לעתים קרובות יותר, עוברים תהליך אָטי של גריעה ושל הצטמצמות. מקומות וחפצים מופיעים בעבודתו לא רק כתיעוד של שינוי, אלא כחומר גלם של טרגדיה, כסממנים להישרדות ולראיה היסטורית.

אורה לב

^[1] העבודה נוצרה בשיתוף עם סטודיו Scan the City. עריכת וידיאו: יסמין רודי. תודה מיוחדת לד"ר ערן לוין, בית הספר לזואולוגיה, אוניברסיטת תל אביב